

VELİ BÜLTENİ;

EBEVEYN TUTUMLARI

Çocuğun kişilik özelliğinin belirlenmesinde, sorun çözme becerilerinin gelişiminde ve çevresiyle etkileşiminde anne babanın tutumu büyük öneme sahiptir. Ana-babanın tutumu, gelişmekte olan çocuğa örnek model oluşturarak çocuğun benzer tutumları sergilemesine neden olur. Ana-babaların çocuklarına yönelttikleri tutumun sağlıklı olması, büyük ölçüde onların kendi içlerinde barışık, kararlı, dengeli, huzurlu ve birbirlerine karşı sevgi ve saygılı olmalarına bağlıdır.

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Aşırı koruyucu anne baba tutumunu benimseyen ebeveyn çocuğuna müdahaleci yaklaşır ve çocuğunu sürekli kontrol eder. Çocuk, sürekli anne babası tarafından engellemelerle karşılaşır. Anne baba, çocuğun kendini tanımasına, geliştirmesine fırsat vermez. Çocuk, anne babaya bağımlı olur, tek başına hareket etmekten korkar. Bu durum sıklıkla anne çocuk arasındaki ilişkide görülmektedir. Annenin kendisini yalnız hissetmesinden kaynaklanmaktadır. Bu çocuklar ileriki yaşamlarında bağımsız davranmakta, yeteneklerini açığa çıkarıp kendisini gerçekleştirmekte sorun yaşayabilirler. Bu tutumu benimseyen anne çocuğun bireyselleşme çabasını engellemektedir. Aileden ayrılmasının anne babayı üzeceği telkininin verilmesi de ayrılıp gitmeyi zorlaştırmakta ve suçluluk yaratmaktadır. Ailenin bu tutumu ergenin bağımsız olabilmesini, kendini gerçekleştirmesini engellemektedir.

Aşırı Baskıcı-Otoriter Anne Baba Tutumu

Aşırı baskıcı tutumu benimseyen ebeveyn çocuğuna sürekli baskı uygular. Çocuğun kişiliğini hiçe sayarlar. Çocuk kendilerine itaat etmediğinde çocuğa fiziksel şiddet uygular, baskı gösterir, suçlar veya cezalandırırlar. Yapılan araştırmalar, aşırı baskı ve disiplin ile büyüyen çocukların kendilerine güvenmediklerini ortaya koymaktadır. Ergenlerde ise, baskıcı bir tutumla karşılaşan ergen, aşırı hassas, başkasının etkisinde kalan, girişimci olmayan, pasif özellikler gösterebilir.

Otoriter bir ailede yetişen çocukların özellikleri;

- Stresli, tedirgin çocuklardır.
- Çocuk attığı her adımda yanlış yapma korkusu içinde olduğundan kendine olan güveni hemen hemen yok gibidir.
- Sessiz, çekingen başkalarının etkisinde kolayca kalabilen çocuklardır.
- Sürekli eleştirildikleri için aşağılık duygusu geliştirebilirler.
- Dıştan denetimlidirler. Kendi başlarına karar veremezler, dışarıdan birilerinin onu yönlendirmesini beklerler.
- Tam tersi çocuk isyankarda olabilir.

Otoriter bir ailede yetişen çocukların özellikleri;

- Stresli, tedirgin çocuklardır.
- Çocuk attığı her adımda yanlış yapma korkusu içinde olduğundan kendine olan güveni hemen hemen yok gibidir.
- Sessiz, çekingen başkalarının etkisinde kolayca kalabilen çocuklardır.
- Sürekli eleştirildikleri için aşağılık duygusu geliştirebilirler.
- Dıştan denetimlidirler. Kendi başlarına karar veremezler, dışarıdan birilerinin onu yönlendirmesini beklerler.
- Tam tersi çocuk isyankarda olabilir.

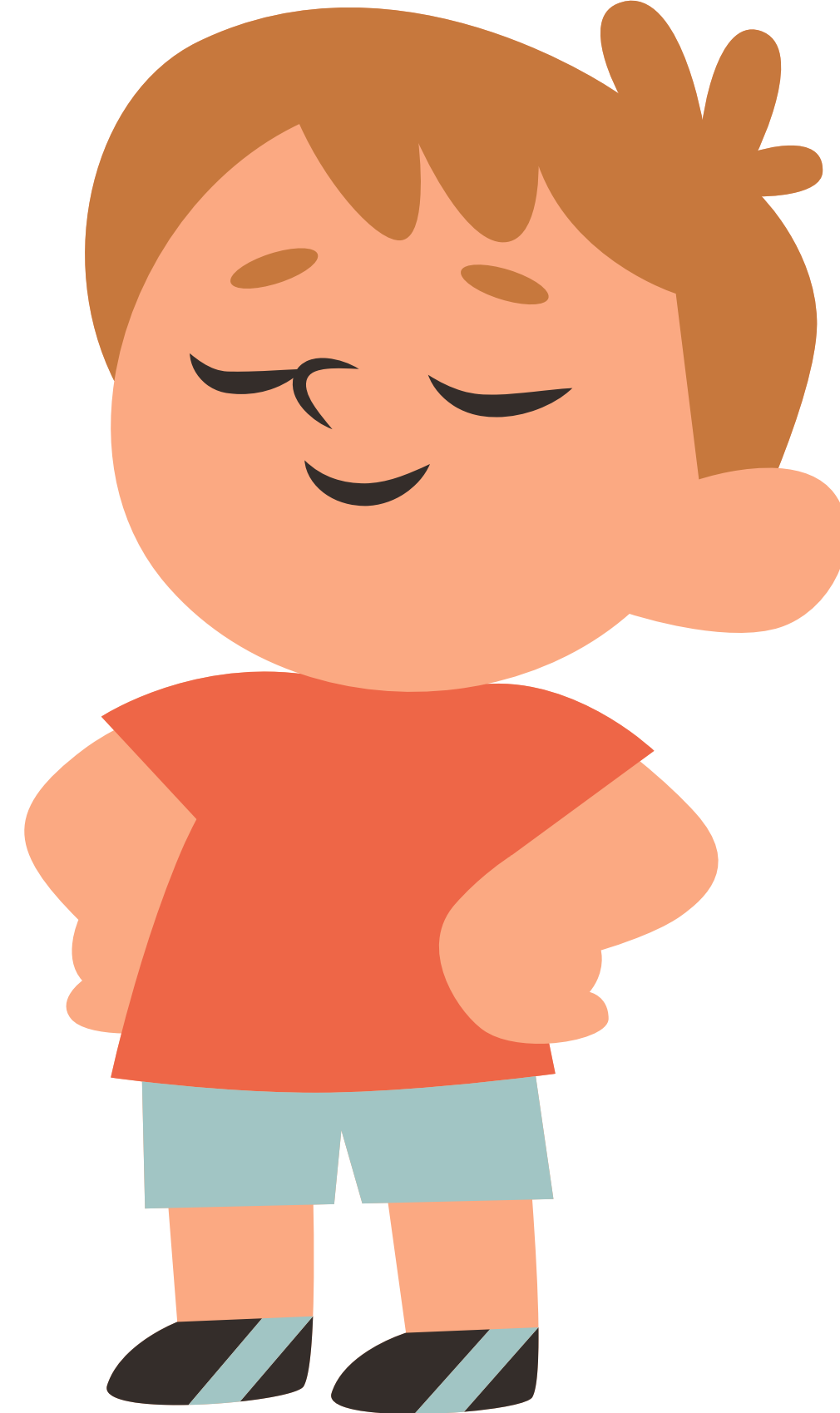
Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Aşırı koruyucu anne baba tutumunu benimseyen ebeveyn çocuğuna müdahaleci yaklaşır ve çocuğunu sürekli kontrol eder. Çocuk, sürekli anne babası tarafından engellemelerle karşılaşır. Anne baba, çocuğun kendini tanımasına, geliştirmesine fırsat vermez. Çocuk, anne babaya bağımlı olur, tek başına hareket etmekten korkar. Bu durum sıklıkla anne çocuk arasındaki ilişkide görülmektedir. Annenin kendisini yalnız hissetmesinden kaynaklanmaktadır. Bu çocuklar ileriki yaşamlarında bağımsız davranmakta, yeteneklerini açığa çıkarıp kendisini gerçekleştirmekte sorun yaşayabilirler. Bu tutumu benimseyen anne çocuğun bireyselleşme çabasını engellemektedir. Aileden ayrılmasının anne babayı üzeceği telkininin verilmesi de ayrılıp gitmeyi zorlaştırmakta ve suçluluk yaratmaktadır. Ailenin bu tutumu ergenin bağımsız olabilmesini, kendini gerçekleştirmesini engellemektedir.

Mükemmeliyetçi bir ailede yetişen çocukların özellikleri;

- Aşırı titiz ya da tam tersi dağınık çocuklardır.
- Kendilerine güvenleri yoktur.
- Başarısızlığa uğradıklarında kolayca hayal kırıklığı yaşarlar.
- Yanlış yapmaktan korkarlar.
- Kendi doğal iç güduları ve kurallar arasına sıkışıp kalmıştır.
- Sürekli bir iç çatışma içindedirler.

Çocuk Merkezli-Aşırı Hoşgörülü Tutum

Çocuk merkezli tutumu benimseyen ebeveyn çocuğun her dediğini yapar, çocuğun istekleri ebeveyn için emir niteliği taşımaktadır. Anne baba çocuğuna boyun eğip onun egemenliğini kabul eder. Her istediği olan çocuk, okul gibi bir ortama girdiğinde uyum konusunda güçlük yaşayabilir ve kurallar karşısında zorlanabilir.

Bu tutumun ergenlik dönemine yansımalarında ise, ergen bencil, her isteğinin hemen yerine getirilmesini isteyen bundan zevk alan, paylaşmayı bilemeyen, çevresi ile ilişki kurmakta güçlük yaşayan bir kişi haline gelebilir.

- Çocuk merkezli bu tür ailelerde, çocuğun yaptığı her şey hoş görülür ve çocuk aşırı özgür bırakılır.
- Çocuğa neyi yapıp neyi yapmaması gerektiği anlatılmaz. Hiçbir zaman kesin kurallar belirtilmez. Çocuk kendisine zarar verebilecek davranışlarda bile etkili denetimden uzaktır, uyarılmaz.
- Anne babalar sadece çok büyük bir problem olduğunda sert çıkışlarda bulunur, göz dağı verirler. Bazen ceza da verirler ama nedenini açıklamazlar.

Aşırı hoşgörölü bir ailede yetişen çocukların özellikleri;

- Bir süre sonra anne babasını denetim altına alır, onları tehdit ederler. Dedikleri olmayınca da tehditlerini uygularlar.
- Eleştiriye açık olmadıkları için kendilerini geliştiremezler.
- Kuralsızlığa alışan çocuklar, okuldaki kurallarla karşılaşınca okula ve arkadaş çevresine uyum sağlamakta zorluk çekebilirler.
- Her istediğini elde ettikleri için belli bir süre sonra doyumsuzluk yaşamaya başlarlar. Doyumsuzlukları, ileride zararlı alışkanlıklar edinmelerine sebep olabilir.
- Bencil, sorumsuz, kırılgan, her dediğinin anında olmasını isteyen, sabırsız, şımarık, asosyal olabilirler. Sosyal ortama girdiklerinde ve her dediklerinin olmadığını gördüklerinde hayal kırıklığına uğrar, kendi kabuklarına çekilebilir ya da agresif olabilirler.
- Her isteklerini yaptırmayı alışkanlık haline getirir ve zamanla kural tanımazlar.

İlgisiz ve Kayıtsız Tutum

Anne baba tarafından çocuğun dışlanması ve yalnız bırakılmasıdır. Dışlanan, yalnız bırakılan çocukta saldırganlık eğilimleri gözlenebilir.

- Çocuğun davranışları karşısında ilgisiz ve vurdumduymaz davranışlar sergileyen anne babalardır.
- Bu tip aileler için çocuğun varlığı ile yokluğu belli değildir. Bu gruba giren anne babalar genellikle hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırmaktadırlar.
- Çocuk anne babayı rahatsız etmediği müddetçe, çocukla ilgili problem yoktur, eğer çocuk anne babayı rahatsız ederse o zaman çocuk ile ilgili gündem oluşur. Bu gündem daha çok şikayetlerle doludur.
- Bu tip ailelerde çocuk fiziksel ve duygusal yalnızlığa itilmektedir. Çocuğun hareketlerinin görmezlikten gelinerek dışlanması söz konusudur. Anne, baba, çocuk arasında iletişim kopukluğu vardır. Ailenin çocuğa tepkileri düşük seviyededir.

İlgisiz ve kayıtsız bir ailede yetişen çocukların özellikleri

- Dikkat çekmek için etrafına zarar verebilirler.
- İnsanlarla ilişki kuramamaları sonucu sosyal gelişmelerinde gecikme ve saldırganlık görülebilir.
- Sözlü iletişim yetersizliğinden dolayı dil gelişiminde gecikme ve konuşma bozuklukları ortaya çıkabilir.
- Özgüven eksikliği görülür.
- Hayattan ve kendisinden beklentileri olmaz.

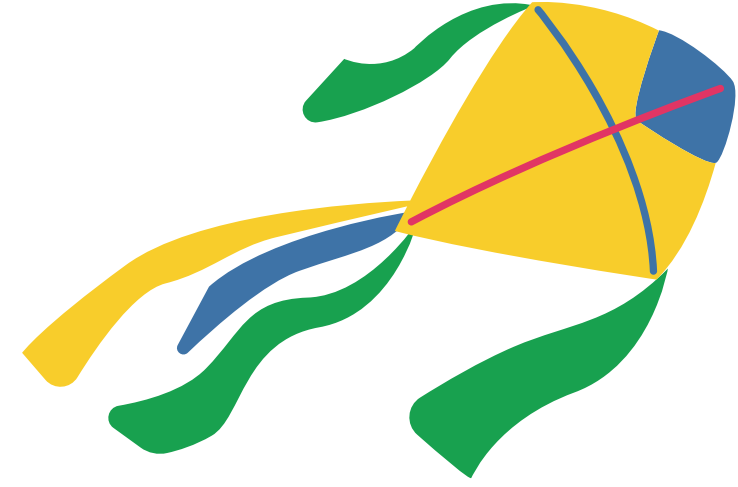

Dengesiz ve Kararsız Tutum

Anne baba tutarsız davranmaktadır. Birinin “evet” dediğine diğeri “hayır” demektedir. Ebeveynlerden birinin koyduğu kuralı diğeri ebeveyn ihlal eder. Çocuğun yanında anne baba arasında bir çatışma yaşanır. Bu durum da çocukta iç çatışmaların gelişmesine neden olabilir.

- Bu ailelerde çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir. Tutarsız anne babanın iki çocuğuna karşı farklı tutumu ya da anne babanın kendi eğitim tarzlarındaki farklı tutumları çocukları olumsuz yönde etkileyebilir.
- Tutarsız tutumlar, çocuğun davranışlarına rehberlik edecek dengeli değer yargılarının oluşumunu güçleştirir.
- Çocuğa konulan sınırların sürdürebilmesi için anne-babanın davranışlarında tutarlı olması gerekir.

Tutarsız bir ailede yetişen çocukların özellikleri;

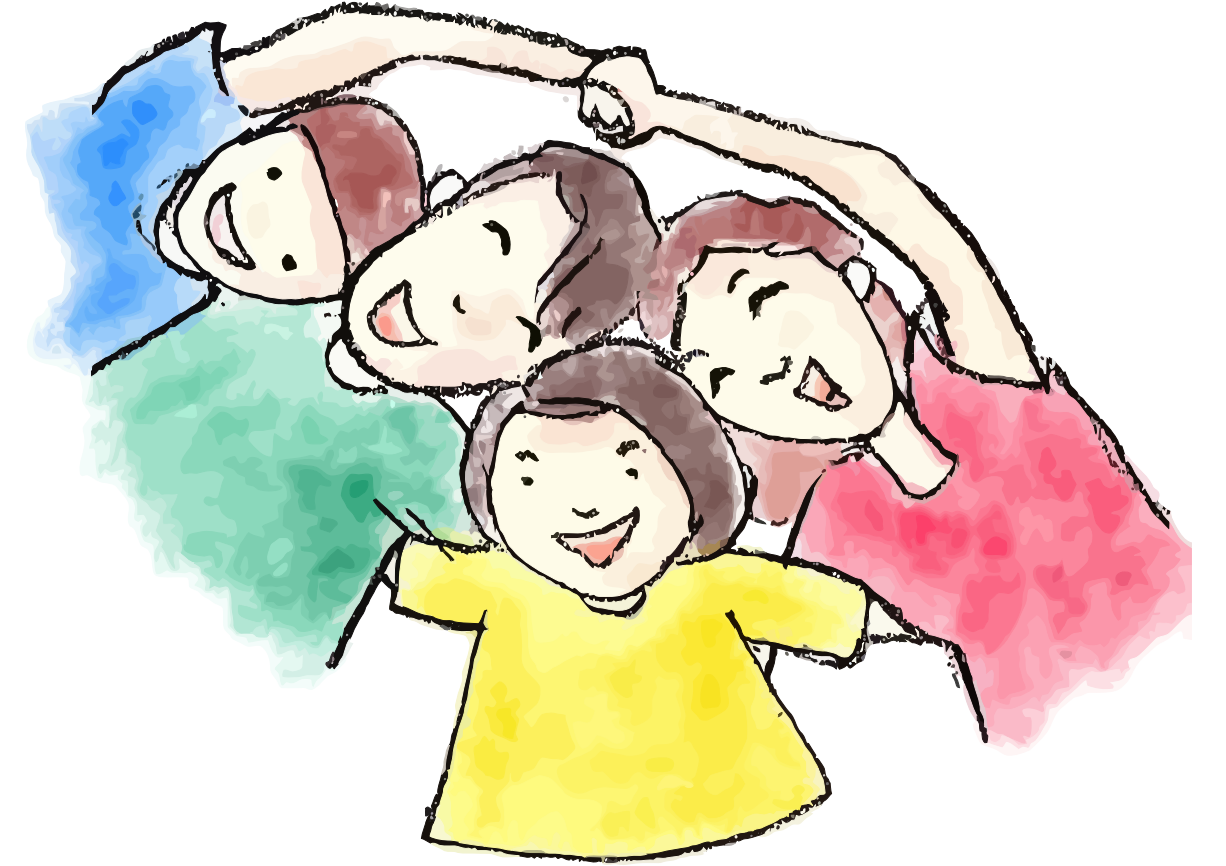

- Bir davranışın kimi zaman ödüllendirilmesi kimi zaman da cezalandırılması çocukta cezanın anlamı ve suçun niteliği hakkında kuşkular uyanmasına neden olduğundan ne zaman, nerede, ne yapacağını bilemezler.
- Kendi görüş ve düşüncelerini aktaramazlar.
- Çocuk kendini kanıtlamak ve dikkatleri üzerine çekmek için, ürkek, yumuşak huylu, söz dinleyen ya da kendi benliğini ve bağımsızlığını göstermek için kavgacı, sinirli bir çocuk olabilir. Zamanla çevrelerindeki insanlara güvenmeyen, her şeyden şüphelenen, kararsız bir kişilik yapısı geliştirebilirler.

Güven Verici, Destekleyici, Hoşgörülü Tutum

Anne babanın çocuğu desteklemesi, arzu ve isteklerini gerçekleştirmesine izin vermesi bunun yanı sıra bazı kısıtlamaları da koyması anlamına gelmektedir. Anne babanın hoşgörülü tutumu, kendine güvenen bir birey olmasına yardım eder. Sevgi ve hoşgörü ile büyüyen çocuk, yeteneklerinin farkına varır ve kendini geliştirir. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk, iş birliğine hazır, dengeli, mutlu ve arkadaş canlısı özellikler gösterir.

Demokratik Anne Baba Tutumu

Anne baba çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması yanında çocuğuna sevgi de göstermektedir. Bu tutumu benimseyen ailelerde çocuğa eşit koşullar sağlanmakta, karar alırken çocuğunda fikri alınmaktadır. Çocuğun yaşına göre sorumluluk verilmektedir. Aile çocuğun yeteneklerini açığa çıkarmasına fırsat tanımaktadır. Demokratik ailenin katı kuralları yoktur, bazı sınırlar koyar ve prensipleri vardır. Başarılar ödüllendirilir, başarısızlıklar cezalandırılmaz. Demokratik bir aile ortamında yetişen çocuklar, rahat, bağımsız, kendisini ifade edebilen, girişimci, sorumluluk alabilen, temel güven duygusu gelişmiş kişilerdir.

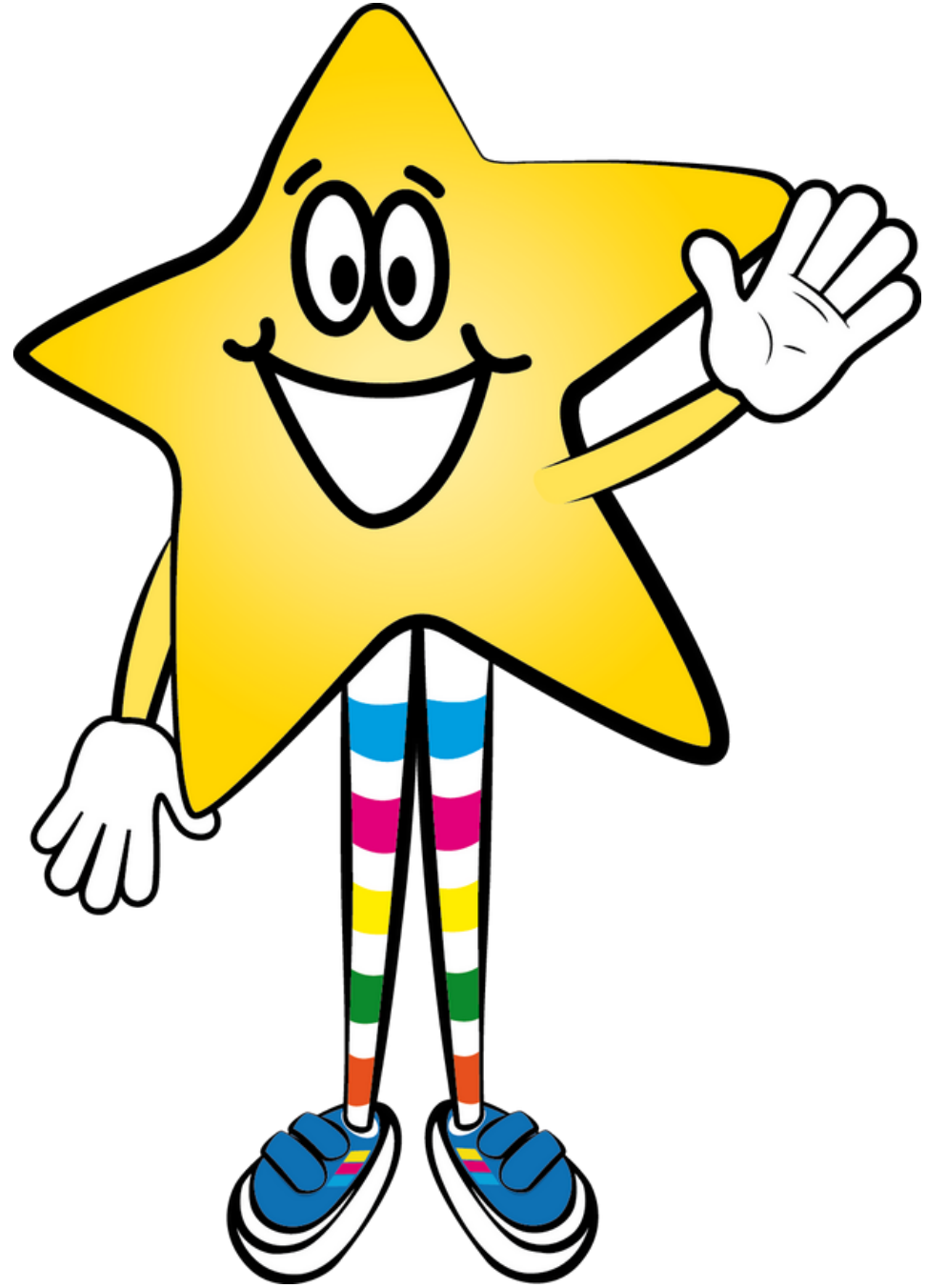
- En sağlıklı anne baba tutumudur. Sevgi, saygı, huzur, güven ve Őeffaflık olan ailede ocuk tüm yönleriyle kabul edilir.
- Anne ve baba davranışları ile çocuğa uygun birer model, çok iyi rehberdir. Çocuğa yol gösterir ama alacağı kararlar konusunda serbest bırakır. Ona birçok alternatif sunulur ama seçim çocuğa aittir. Problemlere anne baba ile çözüm arayarak zamanla bu becerisini geliŐtiren ocuk, seçimlerinin sonuçlarına da kendisi katlanır.
- Aile içinde kurallar ve sınırlar herkes için ve hep birlikte belirlenir ve bu sınırlar içinde ocuk özgürdür. Kuralların mantıklı açıklaması yapılır.
- Aile fertlerinin hepsinin eşit söz ve oy hakkı vardır. Aileyi ilgilendiren kararlar birlikte alınır. Her konuda çocuğun düŐünce ve fikirleri dinlenir. Fikirleri mantıksız da olsa saygı gösterilir.
- Anne baba birbirlerine ve çocuklarına karşı olan duygularında net ve açıktır.

Demokratik bir ailede yetişen çocukların özellikleri;

- Demokratik ve güven verici bir ortamda yetişen çocuk, kendine ve çevresine saygılı, sınırları bilen, yaratıcı, aktif, fikirlere saygı duyan, fikirlerini rahatlıkla söyleyebilen, kişilik ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duyguları gelişmiş, hoşgörülü, iş birliğine hazır, arkadaş canlısı, duygusal ve sosyal açıdan dengeli ve mutlu bir birey olarak yetişir.
- Anne babanın tutarlı ve kararlı tutumu çocuğun kendisine ve çevresindekilere güven duygusunu geliştirir.
- Basit de olsa bu yaşlarda karar vermeye ve kendi başına işler yapmaya alışan çocuk, ilerde rahatlıkla kendi adına kararlar alır.
- Kendi haklarını savunurken başkalarının haklarına da saygı duyar.

AİLELERE ÖNERİLER

Çocuklarımızın içinde buldukları dönemin gelişim özelliklerini bilmek onları daha iyi tanımamıza ve iletişimimizin kolaylaşmasına katkıda bulunacaktır. Aşağıdaki ipuçlarının sizlere bu konuda yardımcı olacağını düşünmekteyiz.

- Çocuklarımızın gerçekçi ve başarabilecekleri amaçlar edinmelerine rehberlik edelim, fırsatlar yaratalım.
- Çocuklarımız başarısızlık yaşadıklarında onları, başarıyı tadabilecekleri alanlara yönlendirelim.
- Çocuklarımıza ne yapacaklarını söylemek yerine, onlara mümkün olduğunca seçenekler vermeye ve seçimlerine rehberlik etmeye çalışalım.
- Her çocuğun başarı duygusu yaşamasına fırsat hazırlayalım.
- Çocuklarımızın kendi başlarına yapmak için çabaladıkları işlerde ufak tefek hatalarına karşı hoşgörülü olalım. Çocuklar, bu dönemde yaptıkları iyi işlerin sonunda beğenilmek ve takdir edilmek isterler.

- Çocuklarımıza cesaret kırıcı değil, destekleyici yaklaşımlarda bulunalım.
- Çocuklarımızın çalışmalarında ve etkinliklerinde iyi birer gözlemci olalım ve sabırlı davranalım.
- Kendi kararlarını vermelerine ve sorumluluk almalarına fırsatlar tanıyalım.
- Çocuklarımızın duygusal gelişimlerine, duygularını dile getirmelerine fırsatlar tanıyarak yardımcı olalım.
- Çocuklarımızı fiziksel özellikleri ile değerlendirmeyelim.
- Çocuğumuzun fiziksel özelliklerinin, kişisel gelişimlerini olumsuz etkilememesine dikkat edelim. Düzenli ve sağlıklı beslenmelerine özen gösterelim.
- İçine kapanık, kendine güvensiz, sessiz ve alıngan çocuklarımızın bu yönlerini değiştirmelerine fırsat verecek etkinlikleri yapmaları için onları destekleyelim; ancak onlar adına karar vererek girişimlerde bulunmayalım.

Psikolojik Danışman Gülsüm Demir
AIKA Florya